

9 Derde alternatief

9.1 Terugblik

Dit het duidelik geword dat Amerika ten opsigte van die revolusionêre veranderinge wat feitlik op elke gebied aan die gang is, op 'n kruis=pad gekom het. Aan die een kant word daar steeds 'n magtige po=ging aangewend om die status quo te behou. Aan die ander kant is daar die moontlikheid dat die alternatief van die revolusionêre magte slaag en dat Amerika op daardie pad voortbeweeg. Beide hierdie paaie loop uit in 'n „cul de sac“.

Indien die status quo behou word, beteken dit nie dat daar geen ver=andering sal plaasvind nie. Intendeel: die veranderinge sal steeds in dieselfde rigting loop waarin dit in die afgelope dekades beweeg het. Die „American way of life“, wat meermale getipeer is as „the democratic way of death“, sal dan voortgaan om met behulp van die rasionalisme, pragmatisme, sciëntisme en tegnisme die korporatiewe liberalisme te bestendig. Al die funeste uitwasse van die Humanisme sal dan net op omvangryker skaal en met groter krag op elke gebied van die Amerikaanse samelewing tot uiting kom. Charles A. Reich gee in sy boek „The greening of America“ 'n neutedopopsomming van hierdie uitwasse soos dit tans in die Ameri=kaanse samelewing gevind word en soos dit moontlik in verskerpte mate sal ontwikkel indien daar geen verandering kom nie.

Op die sosiale vlak hou dit wanorde, korrupsie en skynheiligheid in. Op ekonomiese gebied bring dit armoede tot stand te midde van die grootste oorfloed. Aan die een kant is daar steeds 'n oorproduksie van sommige goedere, dienste en aktiwiteite terwyl daar aan die ander kant 'n tekort is aan andere.

Op tegnologiese gebied beteken dit 'n steeds groter tegnologies-beheerde samelewing, 'n steeds groter verafgoding van die tegniek, wat tegno= krasie beteken en dehumanisering meebring.¹⁾ George Orwell be= skryf in sy boek met die naam „1984” so 'n tegnologies-beheerde sa= melewing waar robotagtige figure vir vier-en-twintig uur deur die televisiedoek beheer word en bewe by elke gedagtemisdaad teen die bestaande orde („Establishment”).

Op staatkundige gebied hou dit 'n steeds verdere aftakeling van die teorie en praktyk van die ware demokrasie in, as gevolg waarvan die nasie 'n steeds groter prooi word van 'n bestuurshiërargie met 'n klein elite van burokratiese heersers en 'n groot massa van ont= burgerliktes. Die suiwer demokratiese handelwyse van die regering word dan op steeds groter skaal vervang deur die toenemende mag van reusagtige korporasies waar beslissinge geneem word deur

- 1) Cf. Birtwistle, Graham M. The roots of cultural revolution. International Reformed Bulletin, Nos. 44 and 45, 14th year, 1971, p. 25: „The western world was now faced by a growing body of scientific and technical knowledge, increasingly motivated by reason and experiment, which was moving swiftly through tech= nology toward technocracy.” Hierdie beskrywing wat Birtwistle van die begin van die negentiende eeu gee, het 'n proses ingelui wat in die huidige Amerika sy voltooiing bereik.

spesialiste en professionele eksperte op elke gebied sonder inagneming van die behoeftes van die onderdane. Korporatiewe liberalisme se uiterste konsekwensie is onmenslike diktatorskap.

Op kulturele vlak kom die betekenisloosheid, doelloosheid en leegheid sterker na vore. Die kultuur word gereduseer tot 'n kommersiële produk, as gevolg waarvan alle kulturele waardes te koop aangebied en met winste verhandel word. Lewensaktiwiteite wat eintlik ver= diepend en veredelend moes werk, verander tot kunsmatige, tweede= handse handeling en valse vervulling van denkbeeldige behoeftes.²⁾

Dit is vanselfsprekend dat ons hier met 'n doodloopstraat te doen het. Op die weg van groter wetenskaplike en tegniese kennis, van toene= mende beheersing van die natuur en gerasionaliseerde kontrole van die wêreld op elke gebied, het die mens slaaf geword van sy skeppinge. Verabsoluteerde tegnologie kan niks anders as tegnokratiese teweeg= bring nie. Hierdeur verloor die verontmenslikte mens sy vreugde en sy humor, sy geloof en sy hoop. In hierdie proses het hy die hele wêreld gewen maar aan sy siel skade gely. By alles wat die Humanisme op die pad van tegnologiese ontwikkeling bereik het, het dit die innerlike krag verloor om die geestelike leierskap van die Westerse kultuur en van die wêreld te behou.³⁾

2) Cf. Reich, Charles A. The greening of America. Random House, New York, 1971, pp.4 - 7.

3) Dengerink, Jan H. The spirit of revolution in Western society: a challenge to the Christian church. International Reformed Bulletin, Nos. 44 and 45, 14th year, 1971, p.21.

Die alternatief op bogenoemde ontwikkeling van die Humanisme vind ons in die idee en die praktyk van die revolusie. Dit ook is 'n doodloopstraat. Ook op hierdie pad is daar vir Amerika geen heil te wagte nie. Meermale is opgemerk dat dit die ander pool is van die antinomie van natuur en vryheid. Dis 'n oorbeklemtone, 'n verabsoluttering van die vryheidsideaal. Die oogmerk van die revolusie is vryheid, maar vanweë die feit dat vryheid hier losgemaak is van sy onontbeerlike, konstituerende elemente van verantwoordelikheid, gesagserkenning, gebondenheid en onderworpenheid aan vasgestelde norme, het dit onvermydelik uitgeloop op wetteloosheid en anargie. Dit is waar dat die gees van revolusie 'n afwerping is van die outonomie van die tegnologie en 'n repudiëring van die tirannie van die tegnokratie. Maar in plaas daarvan om met die regte substituit vir die status quo te kom, swaai die pendulum deur na die ander uiterste: dit word 'n vryheidsjag sonder perke. Dit word 'n regverdiging van alle moontlike middele. Dit word 'n revolusie terwille van die revolusie, en dit bied geen uitsig daarna nie. Trouens, dit loop eventueel uit op anargie en nihilisme. Hierdie alternatief wat ook sy noodwendige konsekwensies op elke vlak van die lewe meebring, is eweneens 'n „cul de sac“.

Ons het dus hier te doen met die Amerikaanse dilemma wat terselfdertyd die dilemma van die Humanisme is. Met die mens in die sentrum en die rede op die troon, beweeg die humanistiese denke alleen maar op horisontale vlak. In beide die uiterstes is daar alleen maar sprake van die horisontale dimensie, en dit is per slot van rekening die diepste tragedie van Amerika en van die konsekwente Humanisme. Die mens het sy God verloor. Hy het vervreemd

geraak van en sy rug gedraai op die Bron van sy krag en die Verwagting van sy toekoms. Die vertikale dimensie het verdwyn.

Hierdie bevinding word deur Alan en Elaine Starkey in die volgende woorde kernagtig bevestig: „What the New Left really seems to be saying is that humanism has failed: man cannot get together and solve problems, discussion has failed, education has failed; greed, alienation, exploitation are the hallmarks of modern Western, humanist society. What is necessary now is that violence must be the means of changing the status quo. And so violence marks the end of the optimistic hope in man's goodness and autonomous reason. The New Left sees the sickness of modern society, and they hate it and the humanism which has bred it. Yet tragically they cannot get a foothold outside it, for they cannot see themselves as creatures before God.”⁴⁾

9.2 Die vertikale dimensie

Dit is alleen as die vertikale dimensie in aanmerking geneem word dat daar van 'n derde alternatief sprake kan wees. Die horings van die dilemma van die Humanisme kan nie ontkom word as die horison-tale vlak nie deurbreek word nie. Dit is gedoen deur die kruis van

4) Starkey, Alan and Elaine. Left-right, left-right, left-left. Meeting the dilemma of the modern student. International Reformed Bulletin, No. 43, 13th year, Fall, 1970, p.12.

Jesus Christus. Dit is gedoen deur die genadeverbond van God met die mens. Dit is gedoen deur die koms van die Middelaar en deur die deurbraak van sy Koninkryk in hierdie wêreld. Hierdie vertikale dimensie kan alleen raakgesien word by die lig van die Woord van God en deur die werking van die Heilige Gees. Dit verg 'n ander religieuse grondmotief as wat die Humanisme huldig. Die religieuse grondmotief is hier die Skriftuurlike leer van skepping, sondeval en verlossing deur Jesus Christus.

In 'n tyd van vinnige verandering soos wat ons tans beleef en in 'n land soos Amerika waar elke moontlikheid wat die Humanisme toelaat het op 'n dooie punt afgestuur het, kom daar noodwendigerwys vir die ware Christendom 'n nuwe uitdaging. Hierdie uitdaging lê in die eerste plek daarin dat alle ware gelowiges in Christus, sowel in hulle individuele hoedanigheid as in die gemeenskap van die heiliges, geroepe is om die situasie van die dag ernstig te neem.

Daar word soms deur Christene die ontsaglike flater begaan om by die krisis van die oomblik verby te leef sonder om dit raak te sien en sonder om daarop te reageer. Baie keer is dit 'n geval dat die storm se geraas nie gehoor word nie of die gedruis van die aanstormende krisis opsetlik vermy word. Dikwels is die Christene ook so gewoon aan die bestaande en die revolusionêre dat hy hom aan beide nie steur nie en dat hy gelate toesien en sonder die minste aan-doening alles maar laat begaan. Daaraan mag die Christen hom nie skuldig maak nie, want as hy dit sou doen, dan is hy die naam van Christen nie waardig nie. Die groot en nuwe uitdaging vir die Christendom in die huidige situasie is om, sowel ten opsigte van die

bestaande orde as ten opsigte van die kontrakultuur, 'n skerp kritiese maar Christelike getuienis te laat hoor. Met nóg die een nóg die ander kant mag die Christen kompromieë sluit. 'n Houding of optrede van konformisme na die een of die ander kant is 'n verloëning van Christus self.

Hier lê geen geringe gevaar vir die Christen in die hedendaagse Amerikaanse dilemma nie. Daar is sommige Christene wat so beïndruk is en steeds beïndruk word deur die strydpunte van die radikale en hulle kritiek teen die bestaande orde van sake dat hulle gevaar loop om hulle met die radikale te identifiseer. Die Christene se onvergenoegdheid met die bestaande orde van sake, sowel in die samelewing as aan die neutrale, gesekulariseerde universiteite, korreleer immers tot 'n groot mate met dié van die radikale. As gevolg van hierdie feit loop die Christen noodwendig die gevaar dat hy homself in mindere of meerdere mate met die revolusionêres kan vereenselwig of dat ander hom met hulle vereenselwig. Hierteen moet gewaak word. Omdat die grondmotief sowel as die gees van die revolusie teen die boodskap van die evangelie indruis, mag die Christen hom geensins daarmee vereenselwig nie. Die revolusionêre en die Christelike denke en doel verskil wesentlik. Die twee is nie met mekaar te versoen nie.

Al is dit dus waar dat sowel die Christen as die revolusionêr teen die outonomie van die tegnologie en die tirannie van die tegnokrasie in opstand kom, m.a.w. teen die korporatiewe liberalisme, is dit nog geensins vanselfsprekend dat hulle vanuit dieselfde kraal moet optree nie. Daar is in die Amerikaanse samelewing sommige

Christene wat wel hierdie fout begaan. Daar word in dié kringe dan alleen 'n Christelike stempel op die revolusionêre idees en aktiwiteite geplaas. Dit is niks minder as selfbedrog nie. Die revolusionêre model leen hom nie vir 'n Christelike cachet nie. Die belangrikste rede hiervoor is dat dit in sy wese ateïsties is en daarom ook a-Christelik. Die revolusiegees impliseer die standpunt van: „geen heer en geen meester oor ons nie”, en ten diepste is dit niks anders as 'n opstand teen God nie.⁵⁾

Die Christen moet dus tot 'n geheel nuwe benadering van die hele situasie kom, 'n nuwe beklemtoning van waardes, 'n nuwe begeerte na 'n verandering, 'n nuwe proklamasie van die vertikale dimensie in die kultuursituasie van ons tyd. „But if the origins of the revolutionary spirit is a rejection of the authority of God and its grossly unappealing results in contemporary political and cultural life should lead the Christian community to a vigorous rejection of this spirit, an examination of the Christian alternative provides us with even more compelling reasons why we should disentangle ourselves from a culture that has been marred by this degeneracy, and formulate a uniquely Christian theory of change. For there can be no question that Christians must desire change as desperately as revolutionists do. Yet the change that Christians seek and long for as they hunger and thirst after righteousness should not mistakenly be called by a

5) Nederhood, Joel H. The new life in Christ. International Reformed Bulletin, Nos. 44 and 45, 14th Year, 1971, p.75; Cf. Dengerink, op. cit., p.24.

kind of Christian revolution. The term revolution is not really useable for Christians. It is too contaminated."⁶⁾

In dié verband kan verwys word na twee bewegings. Die een het gestoel op die bodem van die politiek-georiënteerde studenteaktiwisme en die ander op die bodem van die kultureel-georiënteerde Hippië-beweging. Eersgenoemde word genoem „The People's Christian Coalition” en laasgenoemde is die veelal bekende „Jesus-revolusie”. Beide hierdie bewegings besit 'n diep ingewortelde revolusionêre inslag en is daarom vir die reformatoriese Christendom nie aanvaarbaar nie.

Wanneer die Christen gaan navorsing doen in die bronne tot sy beskikking: die Skrif en die geskiedenis, dan kom hy nêrens af op die begrip revolusie nie. Hy vind selfs nie die idee van kontrarevolusie nie, maar word gekonfronteer met die evangelie wat ten opsigte van verandering, die omsetting van die lewe verkondig: bekering, regverdiging, heiliging en vernuwing. En in die geskiedenis word hy met begrippe en dade van reformasie en van anti-revolusie gekonfronteer. Hierdie begrippepatroon gee aan die Christen in die huidige omstandighede die volledige antwoord ten opsigte van die bepaling van sy eie optrede en sy beoordeling van die situasie van sy tyd. As hy die evangeliese boodskap ernstig neem, dan kom vir hom daaruit te voorskyn die duidelike kontoere van 'n nuwe lewe in Christus waarin individu en gemeenskap tot hul reg kom en hulle gebalanseerde plek in die voortgang van die Koninkryk van God inneem.

6) Nederhood, loc. cit.

Die proklamasie van die vertikale dimensie deur die Christen in die kultuursituasie van ons tyd moet veral ook in sy wetenskapsbeoefening en ten aansien van die universiteit geskied. Dit is immers op dié gebied waar die Humanisme die konvensionele Christendom as't ware ingehaal het. As mens die oorsprong van baie Amerikaanse universiteite nagaan, dan blyk dit oorspronklik van Christelike, selfs reformatoriese inslag te wees. Dit was die geval met Harvard, Princeton en Yale, net soos trouens ook met Leiden in Nederland en Genève in Switserland. Hierdie universiteite is deur die uitgesproke humanistiese instelling egter reeds geheel-en-al gesekulariseer.⁷⁾

Mens kan trouens teruggaan in die geskiedenis van die universiteitswese om net maar vas te stel dat die universiteite van die staanspoor af Christelike instellinge was.

9.3 Die Christelike universiteit en Christelike wetenskapsbeoefening

Die eerste universiteit wat vanaf die twaalfde tot die vyftiende eeu gestig is, is uit die Christelike kerk gebore en moet dus volgens J. Chris Coetzee as Christelik in die engere sin van die woord gekwalifiseer word. Deur die oorheersende invloed van die Katolieke Kerk het die universiteite deur en deur Christelik gebly tot aan die Reformasie en die Reformasie self het hieraan geen verandering gebring nie, maar dit eerder versterk. Coetzee is van oortuiging dat

7) Dengerink, J.D. De noodzaak van Christelijke universiteiten. Hamilton, Canada, A.R.S.S., 1965, pp. 9, 10.

die opkomende Renaissance-Humanisme van die 15de en 16de eeu ook nie wesenlik invloed uitgeoefen het op die Christelike onderwys van die universiteit nie en dat die Christelike karakter daarvan tot in die 17de eeu gehandhaaf gebly het. Dit was eers in die 18de eeu wat die ontkersteningsproses begin het.⁸⁾

Wat ons in ons tyd op godsdienstige gebied beleef, is die onvermydelike eindresultaat van 'n ondermyningsproses wat dus enkele eeue gelede reeds begin het, wat vervolgens deur 'n steeds omvangryker akkumulاسie van oorsake van die mees verskillende aard geleidelik aan krag en invloed toegeneem het, en wat ten slotte in ons dae in steeds sneller tempo na sy einde toe beweeg. Dit hang saam met die stelling wat reeds vroeër gemaak is dat die Humanisme die konvensionele Christendom ingehaal het. Maar as daar gesoek moet word na oorsake wat hierdie proses teweeg gebring en selfs verhaas het, is ongetwyfeld die eerste groep van oorsake die tallose feite en faktore wat aan die lig gekom het as gevolg van die opkoms en ontwikkeling van die natuurwetenskappe en daarna van die geesteswetenskappe. Die ingrypende veranderinge wat daar gekom het in die wêreld- en mensbeskouing as gevolg van wetenskaplike ondersoek en veral as gevolg van 'n bepaalde soort wetenskaplike ondersoek, het die eeuou godsdienstige opvattinge en voorstellinge wat die Christendom wortel, in gedrang gebring.⁹⁾ Dit is op hierdie gebied waar die universiteite 'n beslissende rol gespeel het ten opsigte van die ondermyning van die Christendom.

8) Coetzee, op. cit., pp.194, 195.

9) Van de Pol, W.H. Het einde van het conventionele Christendom. J.J. Romen en Zonen, 1968, pp.75, 76. Besonder insiggewend is die pasverskene werk van Hooykass; R. Religion and the rise of modern science. Edinburgh, Scottish Academic Press, 1971.

As die universiteit en die wetenskap as sodanig kinders was van die Christendom en as daar vir eeue lank 'n intieme band tussen tradisionele Christendom en wetenskapsbeoefening bestaan het, dan is dit vandag geensins meer die geval nie. Die Christelike apriorië geld lankal nie meer vir die wetenskapsbeoefening aan die meeste universiteite in die wêreld nie. Waar die wetenskap vroeër kerklik en later Christelik beoefen is met erkenning van die transendente, het dit meer en meer 'n immanente karakter verkry en meer en meer sekularisties en profaan geword. Die lewens- en wêreldbeskouing en uitgangspunte van die tradisionele Christendom is vervang deur 'n scientistiese opvatting van die werklikheid. Geloof en wetenskap is meer en meer geskei totdat wetenskap beoefen is asof God glad nie bestaan nie. In die gees van Haeckel: „Geloof begin waar wetenskap nie meer verder kan nie" het die wetenskap hom onafhanklik van die geloof en van die Skrif trag te ontwikkel. Heidegger stel dit nog skerper as hy beweer dat net so onmoontlik soos wat hout en yster kan meng, net so onmoontlik is daar sprake van Christelike wetenskap of Christelike opvoeding.

Die eerste groot botsing tussen die tradisionele opvattinge van die Christendom en die wetenskap het ongetwyfeld gekom met die geskrifte van Copernicus aan die begin van die sestiende eeu toe hy in plek van die gangbare geosentriese wêreldbeeld die heliosentriese wêreldbeeld geleer het. In Lutherse kringe het die opvattinge van Copernicus 'n opskudding veroorsaak. Hy het byvoorbeeld 'n verontwaardigde brief van Luther self ontvang met 'n teregwyding aan die hand van Josua 10:12: „Son, staan stil in Gibeon en maan, in die dal van Ajalon". Copernicus is ook die gebruik van die Heilige Nagmaal

ontsê. In dieselfde tyd het ook aan die lig gekom die geskrifte van die Rooms-Katolieke Galileo (1564-1642) wat uiteindelik uitgeloop het op die konflik tussen die Roomse Inkwisisie en Galileo. Dit is vanselfsprekend dat die aanvaarding van die heliosentriese wêreldbeeld die gesag van die konvensionele Christendom 'n skok toegedien het.

Ook ten opsigte van die metode van wetenskapsbeoefening het daar met die loop van die tyd 'n verandering gekom en het die teëstelling tussen die wetenskapsbeoefening en geloof meer akuut geword. Die eksperiment en die proefneming het die kenbron geword, die matematiëse deduksie, die metode om resultaat te bereik. Nie alleen in die natuurwetenskap nie, maar ook in ander wetenskappe is meer en meer die empiriese en fenomenologiese metodes toegepas as gevolg waarvan die Woord van God met sy openbaringsuitgangspunte die rug toegekeer is.

In die opkoms van die evolusionisme, soos geïnisiëer deur die evolusieleer van Charles Darwin (1809-1882) het daar nog 'n verdere breuk gekom tussen die konvensionele Christendom en wetenskapsbeoefening. Darwin met sy evolusiehipotese het spoedig bondgenote gekry in die wetenskappe van geologie en paleontologie en dit het selfs tot verskillende geesteswetenskappe deurgedring. Tot op die huidige dag is die stryd om die onderwerp van kreasie en evolusie nog nie uitgestry nie.¹⁰⁾

10) Ibid., p.94 - 101. Cf. Zylstra, Bernard. Challenge and Response, Ontario, CLAC, 1960, p.7.

Watter ander ontwikkeling ook al plaasgevind het op die gebied van die wetenskap, dit kan as 'n feit gekonstateer word dat, globaal beskou, die universiteite van die wêreld die rug op die Christendom gedraai het. Christelike universiteite is 'n rariteit. Die gees wat aan die liberale universiteite heers is dié van neutralisme en faktualisme. Lojaliteite teenoor die feite, 'n ondersoek na die feite, 'n getrou bly aan die feite - dit skyn die voorvereiste te wees om wetenskaplik te werk te gaan.¹¹⁾ In al hierdie hantering van die feite word dan uitgegaan van die sogenaamde neutraliteitspostulaat. By die wetenskaplike mag daar geen vooringenomenheid wees nie, daar mag van geen voorwetenskaplike apriorië gebruik gemaak word nie. Metafisiese uitgangspunte of veronderstellinge word beskou as spekulatief en in stryd met die empiriese en fenomenologiese metodes en resultate. Uit al hierdie dinge blyk dat die kind, nl. die universiteit, besig is om die moeder in die rug te steek. Meer nog, dit skyn asof die verskillende wetenskappe grafgrawers geword het, grafgrawers nie maar net van die konvensionele Christendom nie maar ook van die Christelike geloof.¹²⁾

As daar dus reformasie moet kom, en dit val nie te betwyfel nie, dan mag dit nie maar net vanuit die kerk begin nie. Die uitdaging is

- 11) Schrotenboer, Paul G. The Christian student in the modern university. International Reformed Bulletin, No. 23, 8th Year, Oct. 1965, p.15.
- 12) Cf. Duvenage, S. C. W. Christendom - demokrasie-universiteit, uitgaande van die kernwoord Christendom. Bulletin van die Suid-Afrikaanse Vereniging vir die bevordering van Christelike wetenskap, nr. 34, Okt. 1962, pp.21 - 24.

reeds om die reformatoriese teenoffensief te maak op dié terreine waar die humanistiese gees sy grootste oorwinnings geboekstaaf het, nl. die universiteit en die wetenskap. Ook Calvyn en Kuyper het hul reformatoriese werk onder andere in universiteite tot fisiese vergestalting gebring.

Hatfield oortuig mens van die noodsaaklikheid van Christelike universiteite as hy redeneer: „How can the university teach students if it neglects the very area of learning - the area of values that is so obviously lacking in the rest of society? If the educational institution cannot elevate its students - cannot focus upon other than the material values - then that institution itself is falling just as much as the government and society in general. This is not in loco parentis; this is part of the learning process, part of the educational experience. Where there is a rejection, as there is today, of such moral and transcendent values, then these same attitudes of materialism are translated into the educational institutions and they then suffer the same plight and are no better off than our governmental institutions. We must begin with self-regeneration, a self-renewal, as the greatest counteraction to student unrest, rather than repressive action, which is only counterforce reacting to force without really addressing the essential problem.”¹³⁾

Dit is duidelik dat op hierdie gebied daar 'n ontsaglike uitdaging

13) Hatfield, Mark O. Public pressures on higher education. (In Smith, op. cit., p. 83.)

bestaan vir alle Christene en ook Christelike gemeenskappe in Amerika vir wie dit erns is met die toekoms van die wetenskap. Sonder Christelike universiteite as konsentrasiepunte vir Christelik-wetenskaplike ondersoek en onderwys sal die Christene geen wesentlike invloed en geestelike mag in Bybels-reformatoriese sin op wetenskaplike gebied kan uitoefen nie. Hulle sal dus geen werklike eie bydrae tot die ontwikkeling van die wetenskap kan lewer nie.¹⁴⁾

Van Wyk stel die relevansie van Christelike wetenskapsbeoefening besonder duidelik en skerp as hy verklaar: „Die Christelike siening van die wetenskap en die wetenskapsbeoefening is nie 'n anakronisme nie, maar het weer dwingende noodwendigheid geword. Word dit verwerp, sou in die plek daarvan ander lewensbeskoulike alternatiewe kom (want sonder lewensbeskouing kan die mens nie bestaan nie), van die massiewe kommunistiese ideologie tot by die mite van neutrale, vooronderstellinglose wetenskap in sy honderd, en nog meer onbevredigende skakeringe. Daar is geen teenstelling tussen wetenskap en geloof nie, behalwe waar die een of die ander op dwaalweë beland het, want dit is die geloof wat verbreding en verdieping aan die werklikheidsbegrip en -ondersoek gee, en juis wanneer die wetenskap stuit op die grense wat aan die menslike kennis gestel is.

„'n Verband tussen Christendom en universiteit is dus nie alleen sinvol nie, maar in die huidige tydsgewrig hoogs relevant. Die Christendom

14) Dengerink, op. cit., p. 8.

vul 'n lewensbeskouing wat nie op dienstigheid of toevallige insigte ge= grond is nie, maar op 'n heils- en waarheidsopenbaring wat soeker en soeke deurdrenk. Van 'n teenstelling tussen die deur die verstand verkreë waarheid en die absolute waarheid van die geopenbaarde en sig openbarende God kan slegs sprake wees indien die wetenskaplike 'n skeiding sou probeer maak."¹⁵⁾

Dit is presies genoemde skeiding wat die Humanisme steeds probeer bewerkstellig het. Die funeste gevolge daarvan het egter skokkend aan die lig getree, mede met die hulp van die maatskappykritiek van die „New Left“.

Van alle kante, trouens, word die leegheid en die mislukking van die humanistiese denke en doen op wetenskaplike gebied erken en onder= streep. Christene kan nie anders nie as om dit eens te wees dat die humanistiese gees wat in die mens sy eie meester sien en pro= pageer, meegewerk het aan die krisis wat ontstaan het. Om hier= aan 'n totale verandering aan te bring is onmoontlik indien daar van= uit die bestaande neutrale, liberale en gesekulariseerde universiteite geopereer word. Die groot uitdaging in hierdie tyd aan Christene in die algemeen en aan Christelike gemeenskappe en Christelike kerke in Amerika in besonder is om, ondanks die gees van die tyd en teen die gety van sekularisme in, eie volwaardige Christelike universiteite te inisieer en uit te bou.

15) Van Wyk, op. cit., p.53.

'n Uiters aktuele vraag is of die Christelike universiteit en Christelike wetenskapsbeoefening werklik die antwoord is op die hele probleem rondom 'n verlooppte universiteit wat die las dra van die humanistiese wetenskapsbeoefening. Sonder om te ontken dat die sondemag ook in die Christelike universiteit en Christelike wetenskapsbeoefening sy vernielingswerk voortsit, bied die Christelike grondslag, struktuur en funksionering tog 'n perspektief waartoe die humanistiese ten ene male inkompetent is.

Prinsipieel gesien, kan die Christelike universiteit in alle opsigte beantwoord aan die wesenstrekke en tipiese normatiewe struktuur wat daarvan verwag word.

Dit kan as samelewingsverband reg laat geskied aan sy interverbandsroeping en, met erkenning van die beginsel van soewereiniteit in eie kring, sy universiteitsvryheid koninklik beoefen en diensbaar wees na buite.

Dit kan kragtens sy intraverbandsroeping met handhawing van sy legale en rasonale gesag aan die akademiese vryheid van dosente en studente reg laat geskied.

Dit kan in die volle sin van die woord 'n „universitas scientiarum“ wees sowel as 'n „universitas magistrorum et scholarium“ waarin die student as subjek in die onderwyssituasie erken word.

„Die universiteit is bestem om 'n middelpunt van kennis en geleerdheid, van onderwys en opvoeding te wees, maar analise van die aard

van die universiteit, in die lig van die Skrif, toon dat dit nie 'n inrigting is waar dit gaan om kennis terwille van die kennis nie, maar wel om kennis terwille van die Godgegewe roepingsvervulling. Die mens moet ken en navors, moet onderrig en opgevoed word om sy skeppingsopdrag uit te voer, nl. om te onderwerp en te heers tot eer van God. "16)

Dit kan aan die intrinsieke take van die universiteit ten volle laat reg geskied en dit kan hierdie take 'n diepgang ten opsigte van grondslag, 'n wydte ten opsigte van inhoud en 'n hoogte ten opsigte van doel gee wat alleen moontlik is by die lig van die goddelike openbaring.

Dit kan in die huidige tydsgewrig met sy demokratiseringstendense die student as volwaardige lid van die universiteitsgemeenskap beskou met reg van inspraak op elke denkbare vlak wat sy lewe en werk raak. Hy hoef nooit tot 'n klant of nommer gedegradeer te word nie.

Intussen rus daar op die bestaande Christelike kolleges in die V.S.A. en instellinge soos die „Institute for Christian Studies" in Toronto, Kanada, 'n ontsaglike verantwoordelikheid om koers en leiding te gee op Christelike wetenskaplike gebied. Dosente sowel as studente aan sulke inrigtings is geroep tot die ontsaglike en veeleisende taak om nie alleen met hulle lewe en wandel getuieis te lewer van die heerskappy van Christus en sy Koninkryk nie, maar ook om in die beoefening

16) Preller, Die wese en funksie van die universiteit, pp.1, 2.

van die wetenskap die supremasie van die Woord van God te bely, te beklemtoon en steeds te gebruik. Al hul wetenskaplike bedrywighede behoort deurdrenk te wees van die gees en die krag van die Woord van God. Aan die proses van die relativering van norme, soos dit hom in feitlik alle wetenskappe laat geld het onder die invloed van die humanistiese denke, moet 'n kragtige halt geroep word. Daarteenoor moet die waarheid van die Woord van God, wat normatief en bepalend is by die evaluering van wetenskaplike feite, verbande en strukture, geproklameer word.

Die Christelike dosent en student aan die bestaande sekulêre inrigtings het egter ook 'n groter taak, nl. om die futiliteit van die neutraliteitspostulaat in die wetenskap aan die kaak te stel. Die neutraliteit in die wetenskap het immers funeste gevolge gehad in die ontwikkeling van die Westerse kultuur en beskawing. Die Humanisme het meegebring dat die mens weggeneem is van die plek waar God hom in die skepping geplaas het en hy is op 'n verhoog van rasionalisasie en self-outronomie beslissinge geplaas wat sy verhouding tot God totaal versteur het. Daarnaas is gemeen dat die vooruitgang in die menslike kultuur, in die toepassing van die redelike insig, in die manipulering en beheersing van die samelewing deur die tegniek geleë is.

Hoewel ons moet erken dat die tegniek 'n sinvolle element is in die skeppingsorde van God as dit nie uit verband geruk word nie, moet dit beklemtoon word dat in die humanistiese aanwending van die proses van rasionalisme die tegniek misbruik is tot versteuring van die skeppingsorde. Hierdie ontwikkeling het moontlik geword deur die neutraliteitsgedagte op die gebied van die natuurwetenskap.

Die ongebalanseerde ontwikkeling van die natuurwetenskappe het die geweldige tegniese ontwikkeling meegebring wat uiteindelik uitgeloop het op teknokrasie. Hierin is die posisie van die mens nie meer dié van meester nie maar dié van slaaf. Per slot van rekening is die ontwrigting van die samelewing deur die verabsolütering van die tegniek 'n direkte resultaat van die neutraliteitspostulaat in die wetenskap. Van hierdie feit moet die Christen-wetenskaplike so deurdronge wees dat hy steeds daarteen 'n kragtige getuienis lewer.

Die Christen het ook 'n ontsaglike taak ten opsigte van die afwysing van die metodes en kritiek van die revolusionêre student. Vanweë die feit dat die radikalis as tipiese humanis steeds opereer vanuit die basiese stelling van die Humanisme waarin die mens alleen sy eie gesag erken en sy eie meester is, kon hy nooit kom tot selfkritiek nie. Steeds het hy die vinger maar gewys na gebreke en foute, wantoestande en vergroeïinge in die samelewing, nl. die korporatiewe liberalisme, die militarisme, die burokrasie van die „Establishment“, die Viëtnam-oorlog en verpligte krygsdiens, siviele veronregting of armoede. In al hierdie kritiek het hy egter nog steeds die foute buite homself om gesoek. Hierteenoor geld die eenvoudige waarheid van die Woord van God by monde van Christus in Markus 7 vers 21 tot 23: „Want binne, uit die hart van die mense, kom die slegte gedagtes, egbreuk, hoerery, moord, diewery, hebsug, boosheid, bedrog, losbandigheid, afguns, lastering, hoogmoed, dwaasheid. Al hierdie boos-hede kom van binne uit en maak die mens onrein.“

Die Christen moet dus ook by homself begin: by erkenning en belydenis van skuld, by bekering en by die egte, kragtige geloof dat by God

alle dinge moontlik is; ook die omvorming, die reformasie van 'n ver=worde samelewing en universiteit.

In die beoefening van sy geloof geld vir die Christen maar een reël en dit is die navolging van Christus wat tot vergestaltung kom in die gemeenskap met Hom en in die gehoorsaamheid aan sy Woord. In erkenning en belydenis van Jesus Christus as die Koning van die Koninkryk van God, demonstreer die Christen 'n nuwe orde van sake. In hierdie nuwe orde van sake word gebuig voor sy outo=riteit en daarin word die hoogste vryheid ervaar en geniet.

Joel J. Nederhood stel hierdie waarheid kernagtig soos volg: „Thus the Christian view of change is one that bears scarcely any resem=blance to that of the revolutionaries. It is change realized on the individual level through the intervention of the Holy Spirit in the lives of men so that they become men and women in Christ. They then are joined in the fellowship of the Spirit and exert a radically dynamic force for change in the direction of the kingdom within the world. The people of God are those who do not live by the rule of this world, but they are a people whose commonwealth, or citizen=ship, is in heaven (Philippians 3:20). Their view of reality is determined by their knowledge not only of this world but of the city whose builder and maker is God. (Hebrews 11:10) They receive their orders from heaven. Wherever their obedience is expressed the kingdom of God comes, and where the kingdom of God comes the new order becomes a reality.”¹⁷⁾

17) Nederhood, op. cit., pp.78, 79.

SUMMARY

Student activism is an extremely complex phenomenon. The complexity of this phenomenon is caused by a great variety of factors. Some of the factors are the lack of a well-organized movement with a definite programme of principles, a lack of a foundation and the lack of a well defined object and a lack of a planned "modus operandi". It is further aggravated by a wavering and doubtful objective and by the changeability, unpredictability and even capriciousness of behaviour. This complexity is further emphasized by the diversity of the degree of involvement as well as the great variety of persons involved. The problem not only concerns the individual, it stretches out into the family, into the school, into the university, into the church, into corporative establishments, such as military and industrial concerns. Thus, society as a whole becomes involved.

Tremendous difficulty in research on this subject was caused by the volume of work done by other writers who endeavoured to approach the subject in all its diversity from one point of view only, and described it as such. They attempted to elucidate this very complicated phenomenon by means of a definite hypothesis. Lewis Feuer's method of approach is for instance the generation conflict; Theodore Roszack's is that of the awakening contra-culture; Jean-Francois Revel favours that of a wide and diversified revolution; Charles Reich's is that of an awakening new or third consciousness; Zbigniew Brzezinski believes in a contra-revolutionary power; Bruno Bettelheim's theory is that of the frustrated, superfluous youth while Marshall McLuhan's is that of the news-media-conditioned youth. Every-

one of these points of view possesses an element of truth, but it can lay no claim to the whole truth. In several instances the one-sided stress of the phenomenon is an over-simplification.

One cannot understand the student-in-revolt merely by making a psychological analysis of his complex individual personality, neither can he be understood by giving attention only to the environmental factors which developed his personality such as the domestic, the social, the cultural, the economic, the educational, the religious and the political ones. Even the study of the institutions as well as the circumstances against which the activists' opposition is directed, will not supply the answer. However, all these factors must be taken into account.

If we take everything into consideration, it seems that sociology, moreover, pedagogical sociology as scientific discipline, will be the best equipped to give a full picture of student activism.

In the second place, sociology is the discipline which will be able to analyze and evaluate the subject because sociology more than any other social science endeavours to obtain an entire picture of human nature. It is done empirically and it examines relationships between persons, between connections and between structures on the basis of factual information. However, the task of sociology does not end there.

Sociology is also a normative science; it also has a philosophical task, viz. the theoretical analysis of the various structural principles

underlying social relationships. Sociology even questions the fundamental religious principles underlying a subject.

The first part of the study (chapters 2 - 6) is concerned with the results of an empirical-sociological research.

After a general orientation with regard to the seriousness and the extent of the phenomenon of student activism in the U.S.A., two unique examples, that of Berkeley in 1964 and that of Columbia in 1968, are discussed.

Taking into consideration the various efforts to differentiate between the diverse types of student activists, two different kinds can be clearly identified: The Hippies and the activists, alternatively, the culturally alienated and the politically involved, i.e. the "alienated and the New Left". Certain similarities between these two exist, such as their personalistic tendencies, their abilities, their aloofness towards any guidance by other people or ideologies and their permissiveness. Yet the differences are far greater. During the sixties a definite process of polarisation became evident.

The uprooting and alienation inherent in the Hippies are much greater in extent and intensity than that found amongst the activists. Likewise, the rejection of the existing order of things as found among youth in general differs from that found among the activists. As a rule the Hippie's outlook is such that he refuses to be committed about the future or about long-term objectives or plans. Orientation for success and vocational aims are completely lacking because there is

an inherent pessimism concerning the future, as well as a complete lack of motivation. Furthermore, the Hippie rejects existing Christian virtues such as a sense of responsibility, self-denial, order and self-control, while he himself reveals certain values which have been fabricated in the workshops of liberalism and existentialism, such as openness, spontaneity, immediate experience and licentiousness. The obvious attitude of adults which implies that responsibility must be assumed and that co-operation is inevitable, is also rejected by them. They are thus unwilling to fit into the existing order, in their family or in the wider family unit, as well as into educational institutions and any other social order. Most students who become drop-outs are found among this group. The Hippies are thus undermining society from the inside to such an extent that they are turning it into a hollow shell, by questioning the legality of the existing order through their way of life and by ignoring the social ethical codes which is the corner stone of every society and by replacing it with their own contra-ethics.

The „Students for Democratic Society" took the lead in the activist movement from 1962. Until the organisation was disbanded in 1969 the SDS went through different phases. At first, until about the middle of 1965, it had a strong political bias, when the main issues were the Vietnam War, civil rights for Negroes and compulsory military service. From 1965, however, it concentrated mainly on issues concerning the university itself. The whole campaign centred round the theme "student power" and obtained its "charter" in this manner. From 1968 a change of direction took place, as a result of which the organisation became more and more revolutionary. Violence was stressed. This resulted in the politicising and radicalising of campuses sometimes with bloody confrontations.

Two different targets at which the activists aimed their campaigns could be distinguished, viz. contemporary society in general and more specifically the university itself.

An inquiry into the actual number of these rebels reveals quite a confusing picture. It is nevertheless clear that the number of students who were actively and constantly concerned with campus riots were comparatively low, approximately 4% to 11%.

Various methods were used by the activists in order to reach their goal: sit-ins, teach-ins, civil disobedience, public demonstrations, ultimatums to university authorities, bringing the university administration into discredit, martyrdom and even violence. Towards the end of the sixties it became apparent that violence was receiving more and more prominence. The only answer which the "New Left" gave to this problem, which had to be faced, was the idea of participatory democracy. It accentuates decentralisation of management, of communal control, local initiative and ad hoc procedures instead of traditionally democratic patterns of control. At the universities this concept was applied with vigour as a result of which students were represented on various bodies.

The Vietnam War was given more prominence over all points of conflict or other grievances. They maintain that the war is not a true expression of American responsible involvement in Asian politics, but is the result of intrigue and bungling in a situation which apparently cannot be solved.

The activists came into conflict in the universities with the process of de-humanising as a result of the continued measure in which the universities assumed the character or form of a multi-university and a service station.

Basically the activist directed his criticism against the so-called 'Establishment'. By this he means the comprehensive, corporate structure which is characteristic of the liberal-democratic America of today: the entire tremendous complex of "big government, big business, big unions, big debts, and big educational institutions". He withdraws from this immensely complex system and rejects everybody who accepts the status quo of the Establishment. Still worse, he demonstrates against it, protests against it, writes against it, and sets fire to their buildings if needs be.

Apart from the clearly indicated issues which characterise the phenomenon of student activism, there is a wide spectrum of underlying factors which must be fully considered before this phenomenon can be fully understood and adequately evaluated. This applies to a variety of factors on the socio-cultural, economic, political, religious, educational and philosophical levels.

On the socio-cultural level matters such as the technological revolution, the post-modern youth, student sub-culture, generation conflict, the crisis with the authorities and participatory democracy hits one in the eye.

In the economic sphere it is apparent that affluence has greatly effected

the life of the rebellious student. As far as their political awareness is concerned, there is apparently an obvious correlation between the activist students and their parents, while certain universities and particular academic courses have a more stimulating effect on student activism than others.

The religious background of the rebellious students can be distinguished from that of other students in the sense that a stronger degree of indifference, secularism and neutralism is found among them. The discontinuation of religious teaching at public schools has definitely stimulated these tendencies. The theology of the revolution has had a much more subtle and indirect influence on student activism. However, it can be stated: The death-of-God theology fits the present American mood of the post-Kennedy era, a mood calling for activism and social change, a get-with-it mood. There are rather a markedly large number of Jewish students in the ranks of the activists.

With regard to the educational background, the Oedipal rebellion hypothesis, especially as advocated by Lewis Feuer and Bruno Bettelheim, does not offer a conclusive answer to the problem although it does contain an element of truth. Although the rebellious student identifies himself with his father's radical principles and ideals, he disassociates himself from his father because of his own passivity and complacency.

John Dewey as one of the most important moulders of the American educational ideal, is the father of the full-blown child-centered school where children are able to develop naturally through personal experience and are able to evolve by their own initiative, to reach intellectual

enrichment as well as social suitability. Discipline and authority are not stressed in such an educational system.

Since the forties of the twentieth century, Benjamin Spock has been adding to the same pattern and has helped with his phenomenal influence to rear a younger generation for whom the traditional values of self-discipline, respect for authority and desire for conventional success have been replaced by spontaneity, immediate self-gratification and permissiveness. This attitude is in no small measure responsible for the activist tendencies of the students.

From a philosophical point of view, American political and social thinking are the spontaneous and ultimate result of Western Humanism. It is especially noticeable in the growing secularism, in the absolutizing of the democratic ideal, in the deterministic domination of nature as expounded in technocracy, in pragmatism and in corporative liberalism. All these projections of Humanism serve to a greater or lesser extent as fuel for the fire of student activism.

After the empirical investigation as described in chapters 2 to 6, chapter 7 gives us the second main part of this work. By employing the methods of philosophical sociology, a structural analysis of the university as well as a description of the ideal typical place which the student at a university should take, is given. Questions which touch on the university as a differentiated community are the following: its specific character, its functions, its particular relationships, especially its involvement and close interaction with other social groups in contemporary society, and finally its own special composi-

tion. All these facets can for obvious reasons, only be touched on very briefly. Everyone should, or could, be subjected to a separate and thorough scientific investigation. The actual object which should be philosophically and sociologically investigated, is the student himself, his place at the university, the particular characteristics of the student-community, his freedoms and rights, his responsibilities and his duties towards both the university as well as the outside world, his attitude to other components of the university, in fact, his entire typically student personality with the prerogatives and restraints attached thereto. Only after this has been done, the defects of the course of the modern American university-system can be pointed out and the rebellious student be critically judged in his true form.

It appears then that the university is an institution "sui generis", with its own structural principles and intrinsic task-spectrum which must be deferred to. It is and always will be a "universitas magistrorum et scholarium" in which the student must also take his proper place. Because of the typical composition of the university with its particular relationships of judicial, rational authority as well as of academic freedom, students do not have the right to control the university. Such an assumption is based on a false premise. The judicial aspect of the student includes his right to raise his voice in academic matters. A plea must be made in favour of the students being given a greater voice at every level of the university.

The third main part of this work is given in the final two chapters. In chapter 8, by means of an evaluation, an enquiry is made into the deepest fundamental motives of the rebellious student as well as of

the "Establishment" against which he objects. The manner in which the student-activists have been influenced by Marx and Marcuse is shown to be very illuminating. Student activism is even more clearly defined when it is considered from the point of view of the religious fundamental principles of Humanism, viz. the antinomy between nature and freedom. The American way of life is undeniably determined by the pole of the control of nature by the personality of the autonomous human being.

Humanism has degenerated into a process of dehumanization. Factors which contributed towards this are: technique, organisation, corporative liberalism, bureaucracy and everything appertaining thereto. The "Establishment" dominated everything.

The reaction against this is a trend which has been active in society for some time without being obvious. Lately, it has radically, acutely and even revolutionary erupted into student activism. The pendulum has therefore swayed to the other side. It has become a search for self-identity, creativity, autonomy of the human being, and total freedom. Plumb centre of their argument is the idea that a person must be able to be himself in total freedom. The entire opposition against established authority is based on this, as well as a need for a complete reversal of the existing order, the status quo. Their propensity towards the idea of permanent revolution is rooted in this. Nevertheless, this concerns an attempt to realise completely the humanist-orientated concept of freedom.

We are here still concerned with Humanism as such; even radicals

can not escape from the humanist involvement of the antinomy between nature and freedom. The swing of the pendulum, the shifting of the accent, the over-accentuation of the ideal of liberty, absolutising of liberty, offers no solution. It leaves the radical inevitably in the quagmire of permissiveness and nihilism, which are blood-brothers of anargism.

Although the reply of the rebellious student to the problem of his time caused by his grievances and certain of his demands, is the implementing of the idea of participatory democracy, this must be rejected on the grounds of practical considerations as well as on principle.

It would therefore appear that both alternatives, that of the status quo and that of the postulate of the revolution are unacceptable.

In the final chapter the reforming religious fundamentals are used as a premise and an attempt is made to furnish a guide for a third alternative: the Christian one. Taking into account the vertical dimension which includes all scientific studies, the university can remain true to its structural principle and perform its intrinsic task as well as to its human relationships. Not forgetting that the power of sin is also busy with its destructive work in the Christian university as well as in Christian scientific study, the Christian principles, structures and performing of functions, offers a perspective to which the humanists are completely deficient. In this context student activism is a complete "Fremdkörper".